

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

TALABALARDA RANGTASVIR VOSITALARI ORQALI IJODIY TAFAKKUR VA ESTETIK QARASHLARNI SHAKLLANTIRISH

Sohibova Zuhroxon Akmal qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarning ijodiy ta'lim jarayonida rangtasvir vositalari orqali ijodiy tafakkur va estetik qarashlarini rivojlantirish masalalari o'rganilgan. Rangtasvir darslari talabalarga texnik ko'nikmalarni egallash, vizual fikrlashni rivojlantirish va estetik qarorlar qabul qilish imkoniyatini beradi. Maqolada pedagogik yondashuvlar, interaktiv metodlar va kompozitsiya ishlari orqali talabalarning ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish yo'llari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Rangtasvir, ijodiy ta'lim, vizual tafakkur, estetik qarashlar, talaba, kompozitsiya, pedagogik metodlar.

Ijodiy ta'lim jarayoni talabalarning san'at va kognitiv jihatdan rivojlanishini ta'minlaydi, ularning ijodiy tafakkuri, estetik sezgirliги va mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi. Rangtasvir vositalari orqali talabalar o'z fikrlarini rang va shakl kombinatsiyalari orqali ifodalaydi, kompozitsiya elementlarini uyg'unlashtiradi va ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shovdirov S. A. (2017–2025) tadqiqotlariga ko'ra, rangtasvir darslari pedagogik jarayonning samarali vositasi bo'lib, talabalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish, mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilish va estetik baholash ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Interaktiv metodlar, loyiha asosidagi mashg'ulotlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish talabalarning ijodiy potensialini kengaytiradi va ularni yangi yondashuvlarni sinab ko'rishga rag'batlantiradi.

Ijodiy ta'lim jarayonida rangtasvir vositalari orqali talabalarning ijodiy tafakkurini va estetik qarashlarini rivojlantirish pedagogik jarayonning muhim qismi hisoblanadi. Rangtasvir darslari talabalarga texnik ko'nikmalarni egallash imkonini beradi, shuningdek, ularning vizual tafakkuri, estetik didi va ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi. Talabalar rang, shakl, chiziqli, kompozitsiya va tekstura bilan ishlash orqali o'z fikrlarini ifodalaydi va ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Rangtasvir vositalari orqali ijodiy tafakkur va vizual fikrlashni rivojlantirish bir nechta asosiy komponentlarga asoslanadi. Birinchidan, talaba estetik qadriyatlarni anglashni o'rganadi. Rang, shakl va kompozitsiya orqali san'atning mohiyatini tushunish, turli madaniyatlar va san'at yo'nalishlari bilan tanishish talabalarda estetik tafakkur va baholash qobiliyatini rivojlantiradi. Ikkinchidan, vizual tafakkur va ijodiy

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

fikrlashni shakllantirish. Talabalar o'z tasavvurlarini rangtasvir orqali ifodalash jarayonida muammolarni hal qilish, variantlarni sinab ko'rish va mustaqil qarorlar qabul qilishni o'rganadi. Bu jarayon ijodiy tafakkur va mantiqiy fikrlashni birgalikda rivojlantiradi.

Shovdirov S. A. (2017–2025) tadqiqotlariga ko'ra, rangtasvir darslari pedagogik jarayonning samarali vositasi sifatida talabalarga mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga imkon yaratadi. Talabalar kompozitsiya elementlarini birlashtirish, rang uyg'unligi va vizual muvozanatni hisobga olgan holda ishlash orqali san'atiy qarorlarni chuqurroq tushunishni o'rganadilar. Shu bilan birga, darslarda interaktiv metodlar va loyiha asosidagi topshiriqlardan foydalanish talabalarning ijodiy qobiliyatlarini oshiradi. Masalan, talabalar guruh bo'lib bir loyiha ustida ishlaganda, ular o'zaro fikr almashadi, bir-birining ishini tahlil qiladi va yakuniy natijani yaxshilash uchun tavsiyalar beradi. Bu jarayon ijtimoiy ko'nikmalarni, hamkorlik qobiliyatini va muloqot malakasini rivojlantiradi.

Talabalarni rangtasvir vositalari orqali ijodiy tafakkurini rivojlantirishning yana bir muhim jihati – texnologiyalardan foydalanish. Raqamli rasm chizish dasturlari, interaktiv taxtalar va multimedia resurslari talabalarga yangi texnikalarni sinab ko'rish imkonini beradi. Bu jarayon ular uchun xatoliklar qilishdan qo'rqmasdan ijodiy yondashuvlarni rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, talabalar professional san'at asarlarini o'rganish, turli uslublar va rang kombinatsiyalarini tahlil qilish orqali o'z estetik didini kengaytiradi.

Rangtasvir darslarida kuzatish va tahlil qilish faoliyati talabalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Talabalar o'z ishlarini va boshqalarning ishlarini tanqidiy baholash orqali vizual ma'lumotni tushunishni o'rganadilar. Ular rang uyg'unligi, shakl va chiziqlar bilan ishlash, kompozitsiya va tekstura kabi elementlarni tahlil qiladilar. Shu jarayon orqali talabalar o'z ijodiy qarorlarini yaxshilash, alternativ variantlarni ko'rib chiqish va o'z ishlarida yangi yondashuvlarni qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'qituvchining roli ham muhimdir. Samarali ta'lim jarayonida o'qituvchi demonstratsiya, amaliy mashg'ulotlar, mustaqil ijodiy faoliyat va tanqidiy tahlil jarayonlarini uyg'unlashtiradi. O'qituvchi talabalarga kompozitsiya va rang ishlari bo'yicha misollar keltiradi, texnikalarni tushuntiradi va ularni mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga rag'batlantiradi. Shu bilan birga, o'qituvchi ijodiy xatolardan qo'rqmaslikni o'rgatadi, talabalarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularda shaxsiy ijodiy uslubni rivojlantirish imkonini yaratadi.

Doimiy amaliy mashg'ulotlar, guruh loyihalari va texnologiyalarni qo'llash orqali talabalar vizual elementlarni tartibga solish, muvozanatli kompozitsiyalar yaratish va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradilar. Bu jarayon talabalarda estetik sezgirlikni,

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

tanqidiy tafakkur va ijodiy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, talabalar o'z dunyoqarashini kengaytiradi, san'at orqali yangi ma'no va qarashlarni o'rganadi.

Umuman olganda, rangtasvir vositalari orqali ijodiy ta'lim jarayonida talabalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish nafaqat san'at, balki kognitiv, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishga ham katta hissa qo'shadi. Talabalar amaliy va nazariy mashg'ulotlar orqali rangtasvir texnikasini o'rganadi, ijodiy qarorlar qabul qiladi va o'z fikrini vizual shaklda ifodalaydi. Shu bilan birga, ular tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, mustaqil qarorlar qabul qilishni o'rganadi va o'z shaxsiy ijodiy uslubini shakllantiradi.

Rangtasvir vositalari yordamida ijodiy ta'lim jarayonida talabalarning estetik va vizual tafakkurini rivojlantirish pedagogik jarayonning muhim qismi hisoblanadi. Rangtasvir darslari talabalarga texnik ko'nikmalarni egallash imkonini beradi, shuningdek, estetik did, vizual fikrlash va ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi.

Interaktiv metodlar, loyiha asosidagi mashg'ulotlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish talabalarning ijodiy potensialini oshiradi. Guruh loyihalari va konstruktiv tanqid jarayonlari esa talabalarda hamkorlik, muloqot va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi. Shu tarzda, rangtasvir vositalari yordamida ijodiy ta'lim jarayoni nafaqat san'at, balki kognitiv, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishga katta hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti // *Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka*. – 2017. – №2. – S. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – S. 131–134.
3. Shavdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // *E3S Web of Conferences*. – 2024. – T. 587. – S. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // *AIP Conference Proceedings*. – 2025. – T. 3268. – №1. – S. 070035.
5. Shavdirov S. A. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – №6. – S. 15–21.

**O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – №1. – S. 8–14.

7. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – T. 4. – №3. – S. 60–66.